

نقد فرهنگ توسعه نیافتگی

جلد اول: علم، فلسفه و عقلانیت

❖ رضا داوری اردکانی ❖

نقد فرهنگ

۱۳۹۹

• سرشناسه: داوری، رضا، ۱۳۹۲ -
• عنوان و نام پدیدآور: نقد فرهنگ توسعه‌نیافتگی / رضا داوری اردکانی.
• مشخصات نشر: تهران: نقد فرهنگ، ۱۳۹۹.
• مشخصات ظاهری: ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
• شابک: دوره: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۸۲-۴۱-۱، ج ۱: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۸۲-۴۲-۸، ج ۲: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۸۲-۴۳-۵.
ج ۳: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۸۲-۴۴-۲
• وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا
• موضوعات: ج ۱. علم، فلسفه و عقلانیت. - ج ۲. علم، سیاست و تاریخ. - ج ۳. پژوهش علمی و سیاست علم
• موضوع: فلسفه و علم، عقلانیت، اندیشه و تفکر
• رده‌بندی کنگره: ۳۷۰
• رده‌بندی دیویی: ۳۰۰
• شماره کتابشناسی ملی: ۶۲۲۰۹۱۰

نقد فردگ

 @naqdefarhangpub
  www.naqdefarhang.com
  naqdefarhangpub

نشانی: پردیس، میدان عدالت، خ فروردین جنوبی، خ سعدی، مجتمع فائز، واحد ۲۰۳، تهران ۱۳۹۴
 تلفن: ۷۶۲۷۶۷۴۸ | مراکز پخش: ۶۶۴۶۰۰۹۹، ۶۶۹۶۷۰۰۷، ۶۶۴۸۶۵۳۵

• نام کتاب: نقد فرهنگ توسعه‌نیافتگی؛ جلد اول: علم، فلسفه و عقلانیت

• نویسنده: رضا داوری اردکانی

• نوبت چاپ: چاپ اول • سال انتشار: ۱۳۹۹ • تیراژ: ۱۱۰۰ نسخه

• قیمت جلد اول: ۶۵۰۰۰ تومان • قیمت دوره سه جلدی: ۲۲۰۰۰۰ تومان

• شابک جلد اول: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۸۲-۴۲-۸ • شابک دوره: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۸۲-۴۱-۱

• شابک جلد دوم: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۸۲-۴۳-۵ • شابک جلد سوم: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۸۲-۴۴-۲

© کلیه حقوق محفوظ و مخصوص انتشارات نقد فرهنگ است.

فهرست

۷.....	مقدمه
۹.....	فصل اول: علم، فلسفه خرد
۱۱.....	علم و پژوهش های کاربردی
۱۵.....	فلسفه و علم
۱۹.....	وحدت تاریخی علوم یا وحدت عالم عالی
۲۵.....	علم کنونی و علم گذشتگان
۳۵.....	پوزیتیویسم اروپایی و صورت سطحی وارداتی آن
۴۵.....	دشواری های طرح جامع علم و پژوهش
۵۳.....	تأملی در مالکیت فکری و معنوی
۶۵.....	عدل، عقل و اعتدال
۸۷.....	فلسفه در این زمان به چه کار می آید؟
۹۹.....	دانایی، فلسفه و علم
۱۲۹.....	خرد پیشرفت و توسعه
۱۶۳.....	تأملی در باب هوش و خرد و نسبتشان با زمان
۱۹۵.....	فصل دوم: درباره علوم انسانی
۱۹۷.....	اگر فلسفه نبود، علم کنونی هم نبود

۲۰۵.....	توضیح بعضی واضحات در مورد معنی و مفهوم علوم اجتماعی
۲۱۷.....	معضل علوم انسانی و اجتماعی
۲۲۳.....	آزادی فهم و تحول در علوم انسانی
۲۳۷.....	علوم اجتماعی و فلسفه
۲۴۵.....	ملاحظات درباره علوم انسانی و اجتماعی

www.ketab.ir

مقدمه

مقالاتی که در سال‌های اخیر نوشته‌ام، همه در باب وضع علم و فلسفه و سیاست، به خصوص در جهان سوم، به نیافته است. در این مقالات به اوضاع کنونی با نظر تاریخی نگاه شده است. هر چند که اکنون علم و فلسفه و سیاست از هم دور و جدا شده‌اند و درک نسبت و ارتباط میان آن‌ها نیست، ولی در حقیقت آن‌ها به هم بسته‌اند و ضامن بستگی شان به یکدیگرند.

چنانکه می‌دانیم معمولاً به فلسفه رجوع نمی‌نهند. علم و سیاست هم صاحبان و متولیان خاص دارند که کم‌تر با هم ارتباط دارند. و اگر ارتباطی میان‌شان باشد، نه ارتباط ارگانیک بلکه ارتباط دانسته اشخاص با متصدیان رقابتهای دولت و دانشگاه است. این نسبت و رابطه نشانه بی‌رونقی علم و دانشگاه و کم‌رشدن ادیب و سیاست است.

علم و سیاست در اصل به هم پیوسته‌اند و این پیوستگی را یک فلسفه تضمین می‌کند و فلسفه است که می‌تواند جایگاه و شأن علم و سیاست و حدود آنها را روشن سازد ولی در نظر ظاهر بین هر چیزی جدا از چیزهای دیگر دیده می‌شود و اگر ارتباطی میان‌شان باشد رابطه تأثیر و تأثر است. ولی کشور بی علم، سیاست کارساز نمی‌تواند داشته باشد و کشوری که سیاست در آن از علم حمایت نکند و از مدد علم برخوردار نشود نه سیاست دارد و نه علم. این امر را فلسفه می‌تواند تشخیص دهد.

مقالات این دفتر دعوتی است به تأمل در باب وضع علم و تفکر و خرد در نسبت‌شان با یکدیگر. تجربه سال‌های اخیر نشان داده است که در کشور ما این

قبیل تذکرها کم‌تر مورد توجه قرار می‌گیرد. اما، به نظر می‌رسد که در آینده‌ای نه چندان دور، ناگزیر باید به آنها توجه کرد. ما اکنون گرفتار سوفیسمی هستیم که به خود نام فلسفه داده، اذهان ساده را فریفته است. در این سوفیسم و ظاهرینی، دین و علم و سیاست و تکنولوژی و فرهنگ و عرفان و فلسفه همه از هم جدا هستند و با یکدیگر هیچ نسبتی، جز آنچه ما میان‌شان برقرار می‌کنیم، ندارند. معنی حرف‌شان این است که، می‌توان بدون داشتن علم سیاستی خردمندانه داشت یا با برخورداری از علم، در سیاست ورشکسته بود. از این جهل باید رهایی پیدا کرد.

از همکار گرامی، آقای دکتر عبدالکریمی و همکاران‌شان، در «نشر نقد فرهنگ»، در دو جلد، انتشار این اثر کوشیده‌اند، بسیار سپاسگزارم. اگر کوشش‌ها و همکاری‌های همکاران گرامی، آقای مهندس سیدعلی پزشکی و خانم بهاره برزگر، نبود این دفتر فراهم نمی‌شد. ایشان بسیار سپاسگزارم. از فرزند گرانمایه‌ام، دکتر نگار داوری اردکانی، نیز زبانی، همراهی‌ها و تذکرات مفید و موثرش ممنونم.

رضا داوری اردکانی

تابستان ۱۳۹۹